

Lausunto
30.8.2024

Ampumaratojen ympäristölupahanke
Suomen Ampumaurheiluliitto

Asia: VN/25102/2023

Ampumaratojen ympäristölupahanke esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä valtion aluehallintouudistusta koskevasta lainsäädännöstä (VN/25102/2023) kunnioittavasti seuraavaa.

Pidämme lakiesityksen tavoitteita sujuvammista lupaprosesseista ja viranomaistyöstä tärkeinä. Kuitenkin lakiesitys sisältää pelkästään menetelmällisiä uudistuksia lupaprosessiin, jotka eivät arviomme mukaan kokonaisuutena tuo kovinkaan suuria muutoksia nykytilanteeseen.

Haluamme kiinnittää huomionne seuraaviin asiakohtiin:

- Lähtökohta, jossa lupaviranomainen ja valvontaviranomainen ovat sama taho, on hyvä. Tällöin luvan kirjoittanut viranomainen itse valvoo lupaa, eikä voi syntyä ristiriitaisia tulkintoja lupamääräyksistä.
- Pidämme erittäin tärkeänä ja oleellisena seikkana lupaprosessin sujuvuuden lisäämiseksi uuden lupaviraston toiminnan organisointia. Lakiesitys eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi (VN/27126/2023) tausta-aineistossakin todetaan ehdotettujen muutosten vaikutusten arviointi on ollut haasteellista, koska ehdotukset ovat osin riippuvaisia Lupa- ja valvontaviraston toimintatapojen kehittymisestä ja sujuvuudesta, sekä digitaalisten välineiden toimivuudesta. Organisoinnin osalta on oltava rohkeutta murtaa nykyisissä virastoissa luotuja rakenteita, mikäli halutaan todellisia muutoksia. Esitämme, että lupavirastossa työskenneltäisiin toimialasektoreittain tiimeissä, joiden sisällä varmistuttaisiin eri sektorilakien riittävästä osaamisesta. Tällöin tiimissä olisi lupaprosessiin ja valvontaan liittyen kaikki tarvittava osaaminen. Tiimin paneutuessa ja keskittyessä muutamaan toimialaan nopeutuu lupaprosessien läpivienti, kun ei tarvitse aina uudestaan tutustua toimialan ominaispiirteisiin, uuteen tietoon ja alati kehittyviin tekniikoihin. Tavoitteena olisi tehokas työryhmämainen työskentely ilman, että lupaprosessiin syntyy viraston sisäisiä lausuntokierroksia. Tällöin myös toimialojen luvat ja valvonta olisivat yhdenmukaisia valtakunnallisesti.
- Maakuntien liiton ja elinvoimakeskusten rooli jää uudistuksessa epäselväksi. Hallituksen esityksessä todetaan: "Ympäristölainsäädännön täytäntöönpanotehtäviä hoidettaisiin uudistuksen jälkeen Lupa- ja valvontavirastossa, elinvoimakeskuksissa, maakuntien liitoissa ja kunnissa." Miksi osa ympäristölainsäädännön täytäntöönpanotehtävistä jätetään elinvoimakeskuksiin? ELY-keskuksista erotetaan y-osasto, mutta elinvoimakeskusten tehtäviksi jäävät mm. tuottaa ja jakaa ympäristöä koskevaa tietoa, parantaa ympäristötietoutta sekä edistää ympäristöhankkeiden toteuttamista; valvoa yleistä etua kalatalousasioissa sekä sille laeissa hoidettavaksi säädetyissä vesitalousasioissa, huolehtia valtion vesitaloudellisista luvista ja yksityisoikeudellisista sopimuksista sekä valtion vesistö rakenteista ja edistää maa- ja metsätalouden vesienhallintaa. Virastojen roolit tuntuvat osin päällekkäisiltä ja lupaprosesseihin voidaan joutua pyytämään lausuntoja elinvoimakeskuksilta. Voiko elinvoimakeskus esimerkiksi kalatalouden yleistä etua valvovana viranomaisena valittaa lupa- ja valvontaviranomaisen myöntämästä luvasta? Tähän on kiinnitettävä huomiota, jottei synny nykyistä kahden viraston (AVI ja ELY) tilannetta, josta käsittääksemme uudistuksessa on tarkoitus päästä eroon. Vastaavasti on syytä huomioida Lupa- ja valvontaviraston sisällä itsenäisesti toimivan yleisen edun yksikön käytännön työskentely, ettei yksikön ainoa vaikutuskeino jatkossa ole luvista valittaminen.
- Epäselväksi jää, miten ELY-keskusten nykyinen rooli pohjavesiasiantuntijana organisoituu ja sijoittuu alueuudistuksessa.
- Toivon mukaan uudistuksessa keskitytään vähentämään välikäsiä eri hallintoelimissä, siten ei myöskään lisättäisi erinäisiä johtoportaita, jonka takia resursseja ei tuli riittämään todellisen työn hoitamiseen. Uudistuksessa tulisi keskittyä työ- ja kustannustehokkuuteen. Nykyisessä valtion taloustilanteessa tulisi kyseiseen asiaan kiinnittää erityisesti huomiota.

Mikäli uudistusta tarkastellaan ympäristölupaprosessien sujuvoittamisen kannalta, ei nykyiset ongelmat ratkea vain valtion virastojen rakenteiden ja sen menettelyllisten prosessien uudistamisella. Niin sanotun yhden luukun esityksessä todetaan, että Suomessa on noin 10 400 ympäristöluvanvaraista laitosta, joista noin 4 000 laitoksen

Lausunto
30.8.2024

lupamenettelystä ja lupien valvonnasta vastaa valtio. Lisäksi kyseisen esityksen taustatiedoissa todetaan, että yhä suurempi osa pienempien toimintojen lupa-asioista ratkaistaan kunnissa. Esitetyillä uudistuksilla ei ole vaikutusta kuntien vastuulla oleviin lupaprosesseihin, vaikka esityksessä itsessään jo todetaan suurimman osan ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisista lupaprosesseista tapahtuvan kunnissa. Täten tulee tarkastella, toteutuuko hallitusohjelman mukainen tavoite luvituksen yhdenmukaistamisesta ja sujuvoittamisesta nykyisen esityksen mukaisesti vai tulisiko lainsäädäntö muutoksia tehdä enemmän ja koskien myös kuntien vastuulla olevia toimintoja. Ruotsissa on tehty useita selvityksiä ja uudistuksia ympäristöllisen lupajärjestelmän hallinnollisen rasituksen vähentämiseksi ja vuonna 2007 tehtiinkin muutos, jolla osa lupavelvollisista toiminnoista siirrettiin ilmoitusvelvollisiksi. Suomen ympäristönsuojelulainsäädännössäkin on ilmoitusmenettely, mutta käytännössä kyseinen menettely vastaa ympäristölupaprosessia, eikä siten ole keventänyt hakijoiden tai viranomaisten työmäärää ja senkin vuoksi asiaa tulisi uudelleen tarkastella.